“INTERVENTION SUR LE TRANSFERT” (1951)
LACANS 1STE THEORIE OVER DE OVERDRACHT

Deel 1
Introductie + situering

Programma Psychoanalytische Kliniek
18/11/17

Lieven Jonckheere

SITUERING
"INTERVENTION SUR LE TRANSFERT" (1951)

LACANS EERSTE POGING OM OVERDRACHT TE CONCEPTUALISEREN VIA HET DOOR FREUD VERDRONGEN VERLANGEN VAN DE ANALYTICUS

VOOR ZIJN THEORIE OVER DE OVERDRACHT VERTREKT LACAN NIET VANUIT FREUDS OVERDRACHTSTHEORIETJE

Lacan over overdracht, Lacans theorie over overdracht en hoe we met overdracht moeten omgaan
Wat is het verband met Freuds theorie en hantering van de overdracht?

Zoals algemeen bekend is Lacan in de 1ste tijd van zijn onderwijs tot Freud teruggekeerd
– om de impasses van de postfreudianen op allerlei gebieden te kunnen openbreken

minder bekend is dat de 1ste stap in Lacans terug tot Freud een terug tot Freud op het gebied van de overdracht is geweest
Om de impasses van de postfreudianen te kunnen doorbreken moest Lacan dus eerst even kijken wat het verschil was van hun theorie en hantering van de overdracht met die van Freud

cf. gesproken protoseminarie (1951-1952) → geschrift "intervention transfert" (1951)
daar analyseert Lacan Freuds eerste grote gevalsstudie van hysterie van Dora (1900)
– met bedoeling om vanuit Freud duidelijk te maken wat overdracht eigenlijk is en hoe we daarmee kunnen/moeten omgaan

- merkwaardig genoeg vertrekt Lacan niet vanuit wat Freud in Dora zelf over overdracht zegt
  in Dora schetst Freud inderdaad een 1ste overdrachtstheorietje
  Lieve Billiet vatte dat samen als
  - de herhaling van de onbewuste liefde tot de oedipale vader
  - het blijven insisteren van de betekenaar van de Naam-van-de-Vader
- Lacan ontwikkelt meteen een 1ste eigen theorie over overdracht en de hantering ervan
  vanuit de manier waarop Dora en Freud in die analyse met elkaar omgaan, vanuit de dialectiek van de relatie tussen Dora en Freud – zoals Freud die daar tot in de subtielste wendingen beschrijf

ik zou het hier nu willen hebben over Lacans 1ste theorie over de overdracht

- waarmee hij zich meteen van Freud distantieert
- waarmee hij in elk geval Freuds reductie van de overdracht tot herhaling van de onbewuste liefde tot oedipale vader relativeert

daarvoor hebben we 2 bijeenkomsten

FREUDS OVERDRACHTSTHEORIETJE MOET ANALYTICUS ONTANGSTEN DOOR TE VERBERGEN DAT HIJ, MET ZIJN VERLANGEN, DE OVERDRACHT 'VEROORZAAKT'

Maar eerst moeten we ons afvragen waarom Lacan niet vertrekt vanuit Freuds overdrachtstheorietje, vanuit wat in Dora zelf over overdracht zegt
ik herhaal: overdracht = herhaling van de onbewuste liefde tot de oedipale vader

Lacan zegt niet dat dit theorietje verkeerd zou zijn
Lacan zegt niet dat overdracht geen herhaling onbewuste liefde tot oedipale vader zou zijn

Lacan stelt wel dat Freud op die manier enkel het aandeel van het onbewuste of het verlangen van de analysant in de overdracht in rekening brengt
En dat dit tot een aantal complicaties leidt – die samenhangen:

- op die manier moet Freud niets zeggen over het aandeel van het verlangen van de analyticus in het tot stand komen van de overdracht
  Voor Lacan dient Freuds theorie over de overdracht als herhaling onbewuste liefde tot oedipale vader uiteindelijk vooral om de analyticus de angst te besparen van te moeten zien dat die overdracht in eerste instantie aan zijn eigen verlangen als analyticus beantwoordt
  het is in eerste instantie de analyticus die de overdracht wil, verlangt, die zich voor die overdracht ter beschikking stelt, die deze uitlokt
- overdracht alleen maar interpreteren als "onbewuste herhaling van oedipale liefde tot de vader" leidt tot onhanteerbare complicaties in die overdracht
  en dus gaat Lacan meteen op zoek naar een andere kant van de overdracht – waardoor overdracht niet zozeer interpreteerbaar (geen *Deutung* van de overdracht) maar wel hanteerbaar (wel *Handhabung* van de overdracht) wordt = je kan er iets mee doen

Belangrijk om te noteren
Dat overdrachtstheorietje, uit 1900, in het geval van Dora, bij de uitvinding van de psychoanalyse, heeft Freud eigenlijk nooit echt verder uitgewerkt

- Freud is ervan blijven uitgaan dat overdracht beantwoordt aan de herhaling van de onbewuste liefde tot de oedipale vader
- Freud heeft nooit iets gezegd over waarom een analyticus zich tot die overdracht leent, waarom hij zich daarvoor ter beschikking stelt, waarom hij die uitlokt – en wat dat impliceert voor zijn hantering van die overdracht

Dat is misschien nog het verwonderlijkste:

- We hebben het in de psychoanalyse altijd over het cruciale belang van de overdracht
  dat is bv het enige punt waarop alle analytici het eens zijn als ze de psychoanalyse moeten definiëren, als ze de psychoanalyse bv tov psychotherapie moeten afbakenen
- Maar Freud zelf heeft nooit veel gezegd over overdracht, ivm overdracht is hij eigenlijk altijd hetzelfde blijven herhalen – de schets van de theorie van de overdracht die hij in Dora geeft is eigenlijk nooit echt theoretisch verder uitgewerkt geworden

De vraag van de verhouding van Lacans visie op de overdracht tot Freuds visie op de overdracht valt dus uiteen in 2 vragen

- Enerzijds: hoe komt het dat Freud zich, in zijn visie op de overdracht, tot het aandeel van het verlangen van de analysant beperkt heeft?
- Anderzijds: hoe introduceert Lacan, in zijn visie op de overdracht, het verlangen van het analyticus?

FREUDS BREUER-ANEKDOTE
DE UITVINDING VAN DE OVERDRACHTSTHEORIE GAAT AAN DE UITVINDING VAN DE PSYCHOANALYSE VOORAF

Eerst de vraag: hoe komt het dat Freud zich, in zijn visie op de overdracht, tot het aandeel van het verlangen van de analysant beperkt?

Dat heeft volgens Lacan alles te maken met de manier waarop Freud de overdracht heeft ontdekt
Voor die ontdekking van de overdracht door Freud verwijst Lacan altijd naar een bepaalde anekdote
Die anekdote staat centraal in Lacans 2 seminaries die expliciet, in te titel, aan de overdracht zijn gewijd

- Sém VIII (1960-1961) – over overdracht
- Sém XI (1964) – over 4 fundamentele concepten van psychoanalyse, oa overdracht

De enige referentie naar Freud in beide expliciet aan de overdracht gewijde seminaries van Lacan

- niet Freuds theorietje over overdracht als "herhaling van de onbewuste liefde tot de oedipale vader"
- wel de door Freud vertelde anekdote van zijn ontdekking van de overdracht

- Eerst die anekdote – hoe Freud de overdracht ontdekt
- En dan hoe Freud, volgens Lacan, onmiddellijk op die ontdekking van de overdracht reageert – met een soort kant en klare theorie over de overdracht – waar hij niet meer overheen is geraakt

eerst de anekdote van Freuds ontdekking van de overdracht

- moeilijk om de historische waarheid te achterhalen
  het gaat toch om een soort oorsprongsmythe!!
  - we schrijven 1882
  - die gebeurtenissen uit 1882 vertelt Freud in1932 aan Stefan Zweig = exact 50 jaar later!!
    mythisch = onduidelijk wat er klopt, nogal wat feitelijke onjuistheden
  - Jones documenteert gebeurtenissen in zijn Freud-biografie
    en dikt die ook nog eens aan – vanuit idealisering Freud als *hero* van het onbewuste!!
  - Lacan gebruikt Jones-versie – en geeft daar ook nog eens een eigen *twist* aan
- anekdote op een rijtje
  - cathartische kuur Bertha Pappenheim – alias Anna O – door Josef Breuer
    - trauma wordt onder hypnose herinnerd – en meteen ook herbeleefd
    - daardoor komen bij dat trauma geblokkeerde emoties los en kunnen ze verwerkt worden
  - in het geval van Anna O loopt die cathartische therapie echt wel op rolletjes
    - in Sém XI vat Lacan dat samen op een manier die meteen ook de overdracht introduceert
      par amour du père on se remémore les choses jusqu'à la lie
      - *par amour du père …*
        in een herhaling van de onbewuste liefde tot oedipale vader
      - *… on se remémore les choses jusqu'à la lie*
        herinnert Anna O zich het trauma plots tot in alle tot dan toe bezonken details (verzonnen ??)
        - geen Ubwformaties
        - geen seksuele
    - symptomen verdwijnen
  - Breuer overenthousiast (*emballé*)
  - echter keerpunt – vanuit verhouding Breuer – Mvr Breuer
    - Mvr Breuer introduceert plots seksuele
      "ge interesseert U toch een beetje teveel voor die AnnaO!"
    - Breuer breekt cathartische therapie AnnaO abrupt af
  - gevolgen voor AnnaO
    - verward
    - pseudozwangerschap *"Jetzt kommt das Kind dass Ich van Dr Breuer habe!"*
      - conversiesymptoom
      - *acting out* = *transfert sauvage* (Lacan)
  - reactie Breuer
    - paniek tov AnnaO's *acting out …*
    - *passage à l'acte*: AnnaO naar collega – opname, met grote problemen!!
      achteraf ook zware ziektegeschiedenis

zoals gezegd komt Lacan 2 keer op die Breueranekdote, terug – in zijn 2 expliciet aan de overdracht gewijde seminaries – dus in Sém VIII en Sém XI
in Sém XI doet hij die anekdote echter wel totaal iets anders zeggen dat wat hij die nog in Sém VIII deed zeggen

LACANS EERSTE INTERPRETATIE VAN FREUDS BREUER-ANEKDOTE
SÉM VIII (1960-1961)

Wat doet Lacan die Breueranekdote in SémVIII zeggen?

In de lijn van de heroïsche ethiek van het daaraan voorafgaande Sém VII (*ne pas céder sur son désir*) construeert Lacan in Sém VIII vanuit Breueranekdote een heroïsche positie van Freud tov overdracht
hij stelt "Freuds moed tov overdracht" tegenover "Breuers lafheid tov overdracht"

- Breuers morele, kleinburgerlijke lafheid
  daarbij neemt Lacan Freuds visie op Breuer over
  - volgens Freud is Breuer verblind voor het seksuele van de overdracht, vanuit zijn kleinburgerlijke, hypocriete moraal over dat seksuele
    - Freud meteen tov bruid: « haha, dat kan maar een (seksuele, burgerlijke hypocriet) type zoals Breuer overkomen »
    - Freud tov Zweig in 1932: *in konventionnellem Entsetzen ergriff Breuer die Flucht*
  - Lacan: *issue bourgeoise* met *fallace des satisfactions morales*
- Freud zet daar, volgens Lacan, een heroïsche ethiek tegenover = uitvinding psychoanalyse !
  Freud niet bang om het seksuele in de overdracht onder ogen te zien
  servir eros pour s'en servir, opérer honnêtement avec le désir

In hypermoderne termen
Freuds positie tov overdracht lijkt soort *good practice* = navolgenswaard voorbeeld

LACANS TWEEDE INTERPRETATIE VAN FREUDS BREUER-ANEKDOTE
SÉM XI (1964)

In Sém XI 1964 "4 grondbegrippen van de psychoanalyse" (oa overdracht)
blijkt Lacan vanuit dezelfde Breueranekdote plots heel wat kritischer tov Freuds omgang met overdracht

- Freud niet meer de held die het seksuele in de overdracht onder ogen durft te zien
  Freud is dus niet meer een voorbeeld dat psychoanalytici zouden moeten volgen
- Maar Freud beging een soort 'erfzonde' ivm overdracht – een *faute*
  een erfzonde waar de psychoanalyse na Freud maar niet van af geraakt

Freud van Grote Held naar Grote Zondaar ivm overdracht!!

Wat is Freuds 'erfzonde' ivm overdracht?
Lacan reconstrueert die door een soort staartje aan de Breuer-anekdote te breien
– venijn zit in de staart

- In paniek over Anna O's *acting out* (zwangerschap) wendt Breuer zich tot Freud
  = omkering meester-leerling verhouding
  - vroeger: Breuer=meester voor Freud
    – nl economische meester: Freud had ptn aan Breuer te danken
  - nu: Freud=meester voor Breuer
    – nl morele meester ivm overdrachtsliefde – wat ik daarnet een 'held' noemde
- Freud antwoordt op Breuers paniek tov AnnaO's *acting out* met uitvinding van overdrachtstheorie
  Freud komt meteen op de proppen met een kant en klare overdrachtstheorie …
  … die echter maar ½ waarheid over overdracht geeft – en waardoor hij Breuer zou 'ontangsten'
  - wat is Freuds kant en klare overdrachtstheorie, op dat moment, volgens Lacan?
    - Freud zegt tot Breuer (Lacans reconstructie) : « 't is maar overdracht … »
    - Freud suggereert tov Breuer (en gaat er misschien ook van uit) dat …
      - … overdracht = spontaniteit Ubw hysterie
      - … overdracht heeft enkel te maken met *désir* van hysterica die AnnaO is

    later, in Dora = herhaling onbewuste liefde tot oedipale vader
  - waarom zegt Lacan dat Freuds impliciete overdrachtstheorie maar ½ theorie van overdracht is?
    Freud wijst enkel op *désir* hysterica Anna O in ontstaan overdracht
    - overdracht heeft niets met *désir* van therapeut Breuer te maken
    - *"ce n'est pas ton désir, c'est son désir »*
  - effect=doel ½ waarheid over overdracht = ontangsten Breuer
    Freud traite Breuer comme un hystérique (en dus niet als een analyticus) …
    Freud désangoisse Breuer – désangoisser=ontangsten (neologisme)
    - Freud ontangst Breuer
      door te zeggen: "jij bent niet verantwoordelijk voor overdracht", "het is niet jouw verlangen"
      iemand van zijn eigen verlangen bewustmaken is inderdaad angstwekkend
    - *Freud ne déculpabilise pas Breuer*
      en dus tracht Breuer alsnog zichzelf te deculpabiliseren – tov zijn vrouw …
      vlucht op '2de huwelijksreis' met zijn vrouw en maakt nog een kind (zegt men ...)

Sém VIII ↔ Sém XI qua interpretatie van Breueranekdote
omslag Lacans overdracht op Freud: van positieve naar negatieve overdracht

- Sém VIII (1960-1961): nog positieve overdracht van Lacan op Freud
  - Freuds heroïsche positie tov overdracht
    nl seksuele in de overdracht onder ogen zien
  - waardoor Freud een navolgenswaard voorbeeld=paradigma zou moeten zijn
- Sém XI (1964): negatieve overdracht van Lacan op Freud
  - Freuds *faute* of zonde ivm overdracht
    nl het aandeel van het verlangen van de analyticus in de overdracht verbergen
  - Waardoor Lacan stelt dat Freud de overdracht nooit echt geconceptualiseerd heeft
    - overdrachtstheorietje in Dora (herhaling onbewuste liefde tot de oedipale vader) is doorslagje van Freuds ½ overdrachtstheorie tov Breuer
    - overdrachtstheorietje in Dora heeft Freud achteraf nooit echt verder uitgewerkt
  - En waardoor Lacan ook kan stellen dat de postfreudianen er door de schuld van Freud, doordat ze Freud juist op dit punt van de overdracht trouw bleven, door hun overdracht op Freud dus, ook nooit echt in geslaagd zijn om de overdracht te conceptualiseren
  - Wat voor Lacan impliceert dat hij ivm de overdracht meteen van in het begin zijn eigen weg heeft moeten zoeken

  Zeer zware kritieken op Freud zijn dat!!
  oorzaak Lacans negatieve overdracht op Freud = Lacans *excommunication* uit IPA (1964)??
  - International Psychoanalytic Assocation = organisatie die Freud zelf wou
    – om zijn erfenis te bevriezen (oa via machtspositie Anna Freud)
  - Lacan uit IPA gezet
    – oa omwille van de totaal onfreudiaanse manier waarop hij met impasse overdracht in didactische analyse (obsessionalisering) omging nl korte sessies!!

VOOR LACAN BLIJFT HET VERLANGEN VAN DE ANALYTICUS
DE ECHTE 'OORZAAK' VAN DE OVERDRACHT

Freuds overdrachtstheorie (overdracht = herhaling van onbewuste liefde tot oedipale vader)
verbergt voor de analyticus dat hij medeverantwoordelijk is voor het ontstaan van de overdracht
– en dat werkt angstwerend

al Lacans pogingen om overdracht los van Freud te conceptualiseren, om zijn eigen weg ivm de overdracht te zoeken, zijn dan ook pogingen om analytici met het aandeel van het eigen verlangen in de overdracht te confronteren
– en dat is angstwekkend

- vanaf Lacans 1ste conceptualisering overdracht = Intervention sur le transfert (1951)
  - we zullen volgende keer zien
    hoe Lacan Dora's zgn 'negatieve overdracht' (die haar plots de analyse doet afbreken) verklaart doordat Freud teveel vanuit zijn eigen vooroordelen interpreteert
    vooroordeel = « vrouwtje is voor mannetje » of « meisje moet verliefd zijn op vader »
    - in 1951 noemt Lacan dat vooroordeel nog Freuds 'tegenoverdracht'
    - in 1964 herbenoemt Lacan dat vooroordeel als de zonde van Freuds verlangen'
  - niet achterhaald!
    cf. inleiding "Intervention sur le transfert", Ecrits (1966): Lacan stelt dat hij in 1951 anticipeerde wat hij pas in Sém XI (1964) en Sém XV (1967-1968) echt conceptualiseerde
- tot Lacans laatste conceptualisering overdracht = Sém XV over *l'acte analytique* (1967-1968)
  - daar duidelijkst dat het verlangen analyticus centraal staat in Lacans visie op de overdracht
    – hebben we het momenteel uitgebreid over in de Kring – hier niet verder
  - maar toch even : wat is *acte analytique*? cf. straks Anne
    - analytische act gaat uit van soort 'negatieve' ervaring met overdracht in eigen analyse
      - begin analyse: zgn positieve overdracht op analyticus als *Sujet supposé Savoir* (SsS)
        het weten van het eigen Ubw bij de Ander als subject leggen
        sleutelformule ivm overdracht
      - einde analyse: SsS blijkt onhoudbaar, positieve overdracht stort ahw in
        – analyticus geen subject meer, weet niet meer – wordt soort afvalobject (object a)
    - analytische act bestaat er nu in dat je op het einde van je eigen analyse, ondanks je eigen 'negatieve' ervaring met de overdracht (SsS dat afvalobject wordt), toch besluit
      - om op jouw beurt analyticus te worden
        om de overdracht van een ander op jou toe te laten, die te ondersteunen, te verdragen
      - in het volle besef
        - dat het SsS een beginillusie is die op het einde van de analyse zal vervallen
        - dat je in die overdracht zelf van alles tot niets, van SsS tot afvalobject zal worden

      je op die manier tot die overdracht lenen, dat is het verlangen van de analyticus
      wat met een vorm van angst gepaard kan gaan

TWEE VOORAFGAANDE SITUERINGEN VAN DORA'S NEGATIEVE OVERDRACHT

centraal in "Intervention sur le transfert" staat de negatieve overdracht
hoe valt Dora's plotse negatieve overdracht op Freud te verklaren – waardoor ze plots analyse stopt

eerst even een dubbele situering van Dora's negatieve overdracht

- historisch
  info over Freuds verhouding tot vader Dora
  – die toch nog de oedipale, historische achtergrond vormt van Dora's plotse negatieve overdracht op Freud – die de richting uit dwingt van "ubw herhaling van oedipale liefde tot de vader"
- theoretisch
  principes van Lacans dialectische lezing van de verhouding tussen Freud en Dora
  – waarop zijn 1ste niet-oedipale theorie over Dora's plotse negatieve overdracht op Freud gebaseerd

BASISPRINCIPES VAN LACANS 1ste THEORIE VAN DE OVERDRACHT
IN "INTERVENTION SUR LE TRANSFERT" (1951)

wat zijn de 'basisprincipes' van Lacans 1ste overdrachtstheorie in "Intervention sur le transfert" (1951)

Lacans 1ste overdrachtstheorie in "Intervention" gaat in tegen elke psychologisering van de overdracht

cf. debat Franse PA – waarin Lacans "Intervention sur le transfert" (1951) tussenkomt
3 partijen in de clinch

- psychoanalytisch *establishment* (IPA) = historiserende benadering overdracht
  – waarin iedereen zijn plaatsje krijgt
  Schlumberger geeft officieel overzicht en synthese van alle theorieën
  - beginnend bij Freud …
  - … en eindigend bij zijn eigen analyticus, Nacht
- psychoanalytici die prof zijn in de universitaire psychologie = psychologisering overdracht
  2 vormen van psychologisering van overdracht – bestrijden mekaar, maar in feite complementair
  - prof psychologie Lagache wil psychoanalyse in persoonlijkheidspsychologie integreren
    - overdracht = spontane uiting van 'persoonlijkheid' analysant
    - kan niet vermeden worden
  - prof psychologie Bénassy wil psychoanalyse in gedragspsychologie integreren
    - overdracht = artefact van psychoanalytische setting, uitgelokt door bepaald 'gedrag' van analyticus
    - moet vermeden worden door de zgn *neutralité bienveillante*
      analyticus is bij uitstek degene die zich moet 'gedragen', hij mag zeker geen gedragsstoornissen (*disorder*) vertonen!
      - zeer populair in Franse psychoanalyse – als grondregel voor analyticus!
        maar dan louter in gedragstermen!!
      - Bergler, 1937 *benevolent neutrality*
        vanuit Strachey's ongelukkige vertaling van Freuds *Indifferenz*

  Merk op:
  Die psychologisering van de overdracht door universitaire psychologie blijft ook vandaag nog altijd een probleem – waardoor de psychoanalyse verplicht is om telkens opnieuw op zoek te gaan naar de andere kant van de overdracht (andere kant dan de "onbewuste herhaling van de oedipale liefde tot de vader" – die zich inderdaad bij uitstek tot een psychologiserende recuperatie van de overdracht leent)
  cf. niet-specifieke factor die therapieën gemeen hebben en die maakt dat ze allemaal in een bepaalde mate 'werkt' nl suggestibiliteit
- Lacan op zijn eentje = dialectische benadering overdracht
  – doordat hij terugkeert naar Freuds gevalsstudie van Dora
  - niet naar wat Freud daar over overdracht zegt
    = overdrachtstheorietje van herhaling etc
  - wel naar de manier waarop Freud en Dora met elkaar omgaan
    = de zgn dialectiek van beider verhouding

Lacan herstructureert Freuds analyse van Dora als dialectisch proces
= these en antithese – waarin Dora ahw stap voor stap subject wordt

- these
  Dora toont stukje van haar waarheid, haar subjectiviteit, haar verlangen
  we zullen meteen zien wat dat kan zijn
- antithese
  Freud keert die waarheid om
  we zullen meteen zien wat dat kan zijn
- synthese?
  Freuds antithese of omkering van Dora's waarheid leidt tot matig positieve overdracht
  werkbare overdracht = overdracht waardoor psychoanalyse kan verder gaan
- nieuwe these
  matig positieve overdracht zorgt ervoor dat Dora met nieuwe these komt
  Dora brengt nieuw stuk van haar waarheid, verlangen, subjectiviteit
- nieuwe antithese
  op Dora's nieuwe these kan Freud weer met antithese of dialectische omkering reageren

Dora wordt niet in één klap subject, maar doorheen een *scansion*=opeenvolging van structuren
Dora neemt telkens opnieuw andere positie als subject in
Dora's subjectiviteit wordt telkens herstructureerd

dat dialectisch proces van subjectivering is een *transmutation de la vérité*
transmutatie waarheid = ontwikkeling waarheid tot alsmaar hogere gedaanten

- komt eigenlijk uit alchemie: transmutatie lood in goud
- cf. biologie: transmutatie naar telkens hogere levensvorm

probleem: Freud zondigt plots tegen die dialectiek – geen *pur dialecticien*
Dora brengt achtereenvolgens 3 theses over haarzelf
Dora ontwikkelt haar waarheid, subjectiviteit, verlangen in 3 tijden

- 1ste en 2de keer
  - Freud reageert daar ok op
    met antithese of dialectische omkering van Dora's these of waarheid
  - met als gevolg 2x
    - zgn milde positieve overdracht …
    - … die leidt tot een nieuwe these of ontwikkeling van de waarheid
- 3de keer
  - reageert Freud daar niet meer ok op
    geen antithese of dialectische omkering van Dora's these of waarheid
    maar Freud komt met eigen waarheid = *préjugés* = *contre-transfert*
  - met als gevolg
    - zgn negatieve overdracht bij Dora
    - geen nieuwe ontwikkeling van de waarheid, geen 4de these
      maar Dora stopt analyse

BEGINCONSTELLATIE VAN FREUDS ANALYSE VAN DORA
FREUD VERHOUDING TOT DORA'S VADER EN MrK

Soort historische, oedipale achtergrond van Dora's negatieve overdracht op Freud
Freuds verhouding tot vader van Dora

alle voorwaarden zijn vervuld voor overdracht als "onbewuste herhaling van oedipale liefde tot vader"

voor de universitaire psychologen zouden we kunnen stellen
- verlangen of hypocrisie van Dora's vader = onafhankelijke variabele
- Dora's verlangen of negatieve overdracht = afhankelijke variabele
- Freuds verlangen of tegenoverdracht = mediërende variabele
  variabele die tussen oorzaak-gevolgrelatie staat en dus sterker maakt

vader vindt dat Dora omwille van haar hem bijzonder storende symptomen dringend met Freud moet klappen (Freud heeft het over *Machtwort* van de vader)
vader brieft Freud dan ook vooraf uitgebreid over
- symptomen van zijn dochter
- wat hij denkt dat de oorzaak van haar symptomen is
- wat hij denkt dat de therapie voor haar symptomen is

Dora's vader probeert Freud vooraf diets te maken wat hij moet horen, denken en doen

al 2de keer dat Dora's vader haar naar Freud stuurt

- 16j: Dora moet van vader al 1ste keer naar Freud
  - symptomen
    - *tussis nervosa* = hoest
    - *afonie* = fluistermanie (alleen fluisteren, toonloze stem) … alsof ze een geheim vertelt
  - overdracht?
    meteen negatieve overdracht: Dora spot met *docteurs*
- 18 j: Dora moet van vader 2de keer naar Freud
  - vader informeert Freud vooraf
    - vader = Dora's symptomen
      - nog altijd 2 oude symptomen
        - *tussis nervosa* = hoest
        - *afonie* = fluistermanie
      - maar ook 2 nieuwe symptomen
        – die vader persoonlijk bijzonder storen, waardoor vader zich geviseerd voelt
        - *Verstimmung* = humeurigheid, depressieve stemming
        - *Unverträglichkeit* = Dora verdraagt niets meer … van haar vader
    - vader verklapt 'de oorzaak' van Dora's 2 nieuwe symptomen
      "Dora fantaseert dat ene MrK haar op ongepaste wijze zijn liefde zou verklaard hebben"
      - wie is MrK?
        ouders Dora verhuisd van Wenen naar Merano (Zuid-Tirol) omwille van tbc vader
        leren daar MrK & MvrK kennen (Johann/Hans Zellenka & Peppina Heumann)
        dubbele idylle of *quadrille* (= dans met 4)
        - MvrK en vader
          MvrK verzorgt Dora's zieke vader (wat Dora's moeder niet doet)
          – Dora's vader is MvrK dan ook "eeuwig dankbaar"
        - MrK en Dora16j
          - Dora zorgt ondertussen voor de kinderen van MrK en MvrK
          - Dora doet ook lange wandelingen rond het meer van Merano met MrK
      - Dora 18j *quadrille* (Vader & MvrK, Dora & MrK) plots verstoord
        - Dora wil plots geen contact meer met MrK én MvrK
          "vader moet kappen met MrK én MvrK!"
        - Dora verklapt 2 weken later waarom, aan moeder, die dat vader moet vertellen:
          tijdens wandeling rond het meer zou MrK haar zijn liefde verklaard hebben
      - vader roept MrK ter verantwoording
        - MrK en MvrK sluiten meteen de rangen
          - MrK ontkent
          - MvrK beschuldigt Dora
            verklapt dat Dora "niet voor haar leeftijd geschikte boeken leest" – en dus 'heel veel over dat soort zaken fantaseert'
        - vader gelooft maar al te graag dat dochter fantaseert
          want wil kost wat kost zijn relatie met MvrK behouden
          liegt tov Freud: "eerlijke vriendschap van 2 eenzame zielen die elkaar troosten"
          - "MvrK is zeer ongelukkig met MrK"
          - "*Ich habe nichts an meiner eigenen Frau*"
            enigmatische formule die zal echoën in Dora's verhaal!!
      - Als Dora beseft dat vader haar niet gelooft, ontwikkelt ze 2 nieuwe symptomen
        humeurigheid & niets meer verdragen van haar vader

- bij begin analyse zet Dora meteen haar eigen 'feiten' tegenover die van de vader
  2 keer lastig gevallen door MrK
  - liefdesverklaring, aan het meer – 2j geleden
  - seksuele scène, in een winkel – 4j geleden
    - scène
      MrK zou zich tegen Dora aangedrukt hebben én geprobeerd hebben haar te kussen
    - gevolgen winkelscène
      - Dora voelt Ekel tov MrK en vermijdt vanaf dan om met MrK alleen te zijn
      - Dora nog niet kwaad op haar vader – nog geen nieuwe symptomen

  cf. klassieke structuur van het dubbel trauma
  - liefdesverklaring aan het meer wordt maar traumatiserend …
  - … doordat ze seksuele opwinding tijdens de eerdere winkel-scène weer wakker maakt
    Freud: Dora moet toen inderdaad erectie MrK gevoeld hebben!!
- In elk geval: Freud meteen tussen 2 vuren, tussen vader en dochter
  - maar Freud heeft weinig moeite om Dora te geloven …
  - Freud kent zijn pappenheimers, hij kent Dora's vader én MrK
    – en hij weet dat beiden even sympathiek als hypocriet zijn als het op seksuele aankomt
    - Freud kent Dora's vader reeds – als ex-patiënt
      - wederzijdse sympathie …
        - Freud enthousiast over Dora's vader (Philipp Bauer – Joodse textielbaron)
          "begaafde, hyperactieve, rijke industrieel"
        - Dora's vader "eeuwig dankbaar" dat Freud hem van syfilis genas
      - maar Freud weet ook dat Dora's vader altijd liegt over het seksuele
        - als patiënt had Dora's vader al over zijn syfilis gelogen
          - "van voor huwelijk …"
          - maar probeerde anderzijds Freud voorzichtig te informeren dat hij naar de hoeren gaat – cf. *"Ich habe nichts an meiner Frau"*
        - Freud beseft dan ook meteen dat Dora's vader
          - liegt over zijn relatie met MvrK
          - wil dat hij Dora haar zgn 'dwanggedachten' over zijn relatie met MvrK uit het hoofd praat – zodat ze in het geheim verder hun gang kunnen gaan
    - Freud kent MrK reeds – als doorverwijzer van MrK
      - Dora"s vader inderdaad via MrK bij Freud terechtgekomen
      - Freud weet dat MrK een sympathieke versierder is:
        "nog jong ogende, zeer innemende man"

Daarmee hebben we de protagonisten en de symptomen op hun plaats gezet

http://altneu.han-solo.net/osfia/tng_wordpress/showmedia.php?mediaID=1767&medialinkID=2384

